

EUGEN BINDEL

Mistica numerelor

O CERCETARE ASUPRA ELEMENTELOR
SPIRITUALE ALE LUMII

Traducere din limba franceză:
RADU DUMA

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

1. Cartea omului și primele zece numere	5
2. Folosirea cantitativă și calitativă a numerelor	21
3. Atitudinea antichității față de numărul cinci	38
4. Cinci ca număr al individului creator	50
5. Pentagrama ca simbol	60
6. Numărul cinci în zodiac	71
7. Numărul zece și împărțirea continuă	86
8. Concluzii despre numerele cinci și zece	98
9. Primele șapte numere și raportul lor cu spațiul	110
10. Spațiul și timpul în interiorul lumii numerelor	128
11. Doisprezece ca sumă de cinci și șapte	137
12. Numerele șase și șapte în dezvoltarea plantelor	142
13. Șase și șapte în construirea genurilor de calcul	149
14. Numărul șapte și omul	159
15. Sistemul septimal și numerele 666 și 1000 din apocalipsă	168
16. Șapte în vechea înțelepciune a numerelor	177
17. Numărul șapte în fraternitatea Roza-Cruce	186
18. Șaptesprezece ca unire între zece și șapte	194
19. Numărul și limbajul	201
20. Mărturii ale clarvăzătoarei din Prevorst despre număr și limbaj	208
21. Kabbala și gematria	214
22. Gematria numărului apocaliptic 666	220
23. Locul particular al primelor trei numere	228
24. A patra pagină din „Cartea omului”	241
25. Numărul patru și omul. Unghiul drept	247
26. Dezvoltarea pământului și a lumii în lumina numărului patru	254
27. De la patru la nouă. Sistemul figurilor numărului nouă	266
28. Rolul numărului nouă în simbolism	277
29. Figurile numărului opt. Numărul opt în simbolism	286
30. Concluzie	300

CAPITOLUL I

CARTEA OMULUI ȘI PRIMELE ZECE NUMERE

Imaginea cărții ale cărei pagini se deapănă se înfățișează adesea spiritului ca un simbol al unei serii de fapte legate între ele. În acest sens auzim adesea vorbindu-se despre *Cartea vieții*, care are pagini albe la început, dar care se acoperă de semne pe măsură ce destinul aduce cu sine inscripțiile sale. Se evocă de asemenea *Cartea Universului*, ce stă deschisă dinaintea noastră și din care trebuie să învățăm să citim. *Apocalipsa* sfântului Ioan folosește adesea, și într-un mod plin de semnificații, simbolul cărții. Aceasta se află întotdeauna în mâna unui înger. Prima dintre aceste cărți spirituale este descrisă ca având șapte pecetei; este imaginea simbolică a unui miel care are menirea să ridice peceteile. Găsim aici legătura între simbolul cărții și universul numerelor.

Simbolul cărții sub forma *Cărții omului* este mai puțin cunoscut. Se găsește între altele la Claude de Saint-Martin, filosof francez care a trăit în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea (1743-1803); îndeosebi în prima sa carte, *Erori și Adevăruri*, apărută în 1775, Saint-Martin se folosește de simbolul *Cărții omului* pentru a vorbi de drumul urmat de ființa umană de-a lungul nesfârșitelor veacuri.

Starea originară paradisiacă a omului este urmată de căderea lui în lumea suferințelor, din cauza renun-

țării sale vinovate la drepturile de supremație ce i-au fost dăruite. De atunci el trăiește cu speranța că într-o bună zi își va redobândi drepturile pierdute. Acest drum este menționat de Saint-Martin încă din primele pagini ale cărții sale; întrucât ne vom referi adesea la această importantă descriere, vom vorbi despre ea în amănunt.

Nu există nici o origine mai veche decât a sa, căci omul este mai vechi decât orice altă ființă; el exista deja mai înainte de formarea primului germen, și totuși el a apărut după toate celelalte ființe, a fost ultimul sosit pe această lume. Dar ceea ce îl va înălța mai presus de orice este faptul că, în timp ce toate celelalte ființe s-au născut dintr-un tată și o mamă, omul nu a purces dintr-o mamă.

În sfârșit, locul în care a trăit omul, descris în *Biblie* ca un paradis, este înfățișat ca o pădure având șapte arbori, fiecare dintre aceștia având șaisprezece rădăcini și patru sute nouăzeci de ramuri. Fructele arborilor se reînnoiau fără încetare și furnizau omului o hrană perfectă.

Aici, în acest loc plăcut, în ținutul împlinirii omenеști și pe tronul măreției sale, el era veșnic fericit... El se bucura de o pace și de o fericire care n-ar putea fi înțelese de omul de astăzi.

Un teribil eveniment, pe care îl vom descrie în amănunțime, a pus capăt acestei stări. Omul a fost puțin câte puțin lipsit de drepturile sale și azvârlit în regiunea strămoșilor săi, unde se află de atunci încoace îndurând măhnirea și umilința de a rămâne necunoscut între celelalte ființe ale naturii și de a fi considerat ca una dintre ele. Este imposibil să se reprezinte o stare

mai tristă și mai umilitoare decât starea mizerabilă a omului în momentul căderii sale.

Și totuși Tatăl său, pedepsindu-l, nu voia să-i răpească orice speranță... el s-a lăsat înduioșat de căința și de rușinea sa și i-a făgăduit că într-o bună zi va putea, grație eforturilor sale, să se întoarcă la starea lui primordială... De asemenea nu trebuie să ne surprindă mijloacele de izbăvire ce rămân la dispoziția ființei umane după greșeala sa: mâna Tatălui care l-a pedepsit, dar și iubirea Tatălui care veghea asupra lui, chiar dacă dreptatea acestui Tată îl lipsea de prezența Sa. Căci locul din care a plecat omul este așezat cu o astfel de înțelepciune încât, atunci când el se va întoarce pe aceleași căi prin care a fost corupt, va putea să ajungă în același punct central al pădurii, care îi va putea dărui din nou bucuria forței și a păcii.

În realitate el a eșuat pe căi lăturalnice mergând de la *patru* la *nouă* și nu va putea nicicând să regăsească paradisul pierdut decât mergând înapoi de la *nouă* la *patru*. Până atunci nu-i rămâne decât să se plângă de această aservire, care este soarta tuturor ființelor care locuiesc în ținutul taților și al mamelor lor. Și întrucât omul a ales cu bună știință, este firesc ca el să resimtă toate chinurile și suferințele acestei legi. Deși această lege este aspră, ea nu se compară totuși cu legea lui *cincizeci și șase*, care este oribilă și îngrozitoare pentru cei nevoiți să-i suporte consecințele; căci aceștia nu pot ajunge la *șaizeci* și *patru* decât după ce i-au îndurat toate rigourile. Este istoria alegorică a ceea ce a fost omul la originile sale și a ceea ce a devenit el ca urmare a nesupunerii sale față de această primă lege. Folosindu-mă de această imagine, am încercat să-l conduc până la sursa tuturor nefericirilor sale și să-i arăt într-un fel voalat și totuși transparent mijlocul de a o atinge.

Numărul este din nou asociat oricărei descrieri, câteodată sub o formă atât de îndepărtată de înțelegerea

noastră, încât am fi tentați mai degrabă să considerăm toate acestea drept o fantezie. Totuși, după ce se mânuiesc îndelung numerele lui Saint-Martin, se ajunge la concluzia că acolo există o mare înțelepciune chiar și atunci când este bine disimulată. Același lucru se petrece și când e vorba de misterul numerelor despre care vorbește *Apocalipsa* sfântului Ioan (cap. 13) menționând „Fiara cu două coarne” sub forma numărului 666, adăugând de o manieră categorică: „Este înțelepciunea însăși care vorbește aici.”¹

Abia spre sfârșitul primului volum, deci cam la mijlocul lucrării, apare la Saint-Martin imaginea „cărții omului”. Ne permitem să-l cităm din nou. După ce vorbește despre privilegiile de care se bucura omul, el continuă:

Aceste avantaje de nedescris țin de stăpânirea și de înțelegerea acestei cărți atât de prețioase, care face parte din darurile primite de om odată cu darul suprem al vieții sale. Deși această carte nu avea mai mult de zece pagini, ea cuprindea toate ideile și toate cunoștințele despre ce a fost, despre ce este și despre ce va fi; iar posibilitățile omului în acea epocă erau atât de întinse, încât el putea să citească în același timp toate cele zece pagini și să le înțeleagă în întregime dintr-o *singură* privire.

În pofida căderii sale, el a rămas în posesia cărții, pierzând în schimb mijlocul de a o citi cu ușurință și el nu mai poate înțelege această carte decât parcurgând-o pagină cu pagină.

Totuși el nu va fi niciodată complet repus în drepturile sale înainte de a le fi parcurs pe toate, căci deși fiecare din aceste zece pagini comportă o cunoaștere specială care îi este proprie; în același timp, ele sunt legate între ele astfel încât nu este posibil să se pătrundă complet

¹ Citatele biblice au fost redactate după *Biblia sau Sfânta Scriptură*, editată de Institutul biblic și de misiune ortodoxă, București, 1975.

înțelesul uneia dacă nu se ajunge la cunoașterea tuturor celorlalte; și, cum am spus deja, omul nu le va putea citi decât una după cealaltă. Îi va lipsi deci la fiecare pas certitudinea, atâta timp cât el nu va ajunge să le parcurgă pe toate în întregime, în special pe a patra, care servește ca punct de legătură pentru toate celelalte.

Aici se află un adevăr de care oamenii au ținut prea puțin seama și totuși este absolut necesar să fie cunoscut și luat în considerație; căci toți oamenii se nasc cu această carte în mână; iar atunci când studierea și înțelegerea acestei cărți devin o vocație pe care o au de împlinit, se poate înțelege cât de important este pentru ei să nu facă pași greșiți.

Când se referă la conținutul celor zece file ale cărții, Saint-Martin le caracterizează ca și cum ar vorbi despre niște numere izolate. Pentru a exemplifica, este suficient să redăm cuprinsul câtorva pagini.

pagina a 4-a: despre tot ce este activ; despre începutul tuturor limbilor; despre cele vremelnice și despre cele aflate dincolo de timp; despre religie și despre serviciul divin; despre numărul ființelor nemateriale care gândesc.

pagina a 5-a: despre idolatrie și despre corupție.

pagina a 6-a: despre numărul temporal al celui care este unicul sprijin, unica forță și unica speranță a omului; despre ființa reală și fizică, care are *două* nume și *patru* numere, pentru a fi în aceeași măsură și în același timp activă și înțelegătoare, și a cărei lucrare se întinde dincolo de cele patru lumi...

pagina a 10-a: a zecea pagină e neîndoielnic pagina esențială și, prin urmare, pagina fără de care precedentele nu ar putea fi cunoscute; căci dacă cele zece file ar fi aranjate pe o circumferință, s-ar descoperi cea mai strânsă înrudire între ultima și prima, din care decurge totul. Și ca să ne dăm seama de importanța ei, trebuie

să știm că exact din cauza acestei a zecea pagini autorul tuturor lucrurilor este de neatins, căci ea îl înconjoară ca un zid dincolo de care nici o ființă vie nu poate pătrunde.

Din cele spuse până acum, rezultă că acest simbol al cărții este legat mai degrabă de numărul zece, în timp ce simbolul *Apocalipsei* face trimitere îndeosebi la numărul șapte.

Aprofundând studiul, vom putea constata că problema „cărții omului” nu este o simplă închipuire a lui Saint-Martin, ci ne aflăm în fața unei adevărate comori de înțelepciune. Într-o conferință ținută la Berlin în anul 1905, Rudolph Steiner a vorbit și el de o carte compusă din zece pagini. Deși nu s-au păstrat decât fragmente din această conferință, acestea sunt suficiente pentru a cunoaște modul în care aborda el acest subiect incitant:

Această carte de zece pagini este adevărată, reală. Gândirea închinată științelor oculte diferă de cea pe care oamenii o numesc gândirea vieții cotidiene. Această gândire primește dintr-o dată, prin intuiție, un concept interior. Nu este urmarea unor experiențe sau unor percepții exterioare - s-ar spune că este vorba de o iluminare. Acesta se datorează probabil faptului că ea cuprinde dintr-o singură privire realitățile superioare - ea privește imaginile spirituale originare ale lucrurilor, așa cum procedează un pictor, care are în sine însuși imaginea originară a operei sale. Toate lucrurile au imagini originare, care se găsesc pe un anumit plan spiritual și tocmai pe acestea le privește vizionarul. În ocultism, citirea imaginilor spirituale originare înseamnă citirea cărții de zece pagini.

Omul a fost capabil să citească această carte cu mult înainte de căderea sa, cu mult înainte de a fi az-

vârlit „în ținutul strămoșilor săi”, în prima jumătatea a epocii lemuriene, atunci când omenirea nu posedă încă un corp fizic. Separarea oamenilor în două sexe nu avusese încă loc. În zilele noastre numai inițiații sunt capabili să citească din această carte. Maniera în care inițiații citesc această carte e descrisă în felul următor:

Nu în amănunt, puțin câte puțin, se descoperă ceea ce se petrece în lumea spirituală, ci toate lucrurile sunt acolo și sunt cât se poate de limpezi pentru ochiul spiritual al inițiatului. *Aceste lucruri sunt în număr de zece: este cartea de zece pagini.*

Tot la Steiner găsim descrierea paginilor izolate. În realitate, citirea acestor pagini constă în înțelegerea vie a primelor zece numere. Iată ce spune el în legătură cu prima pagină:

Se trăiește lăuntric începutul și sfârșitul lucrurilor. Spre exemplu: când se privește o floare, ea este născută, este trecută, lasă în urmă o sămânță care putrezește. Nu rămâne decât o mică sămânță. În ea se află o plantă complet nouă. O plantă poate să varieze între o mare întindere și o esență care este închisă într-un nimic, într-un fel de punct. Această întindere-reducere la un punct poate fi observată în întreaga natură. Același lucru se petrece atât la nivelul om cât și la nivelul întregului sistem solar. Vorbim de *Manvatara* = întindere și de *Pralāya* = restrângere la un punct.

Această stare de a fi redus-și-restrâns la un punct în care se află închisă întreaga viață, atât de bogată, și din care decurge totul, această stare trebuie să fie numită *trăire lăuntrică*. Discipolul în ocultism trebuie să se pună lăuntric în stare de contemplație punctuală. El trebuie să trăiască lăuntric un punct ce conține totul și din care

decurge totul, care nu este nimic și care este totul, care conține unitatea ființei și a forței. Puterea de a se pune într-o asemenea stare, care permite ca totul să iasă din nimic, aparține misterelor; este citirea primei pagini.

Cuvintele pe care le-am citat ne trimit la ideile primordiale, la forțele creatoare ale lumii spirituale. „Divinul” Platon a fost acela care a reflectat mai întâi asupra acestor idei de o manieră filosofică și care și-a formulat apoi doctrina în *Dialogurile* sale. Dar în ele nu se află aproape nimic referitor la conexiunile existente între idei și numere; fiind înaintat în vârstă atunci când și-a aprofundat doctrina, acest aspect nu a constituit subiect pentru nici unul din dialogurile sale. În schimb, el l-a expus discipolilor săi sub forma unei instrucții orale; la acest nou nivel al judecății sale, el a pus pe același plan ideile și numerele. Din simplul *Eidos*, din simpla idee, a rezultat *Arithmos Eidetikos*, ideea-număr. Dar nu se sugera nimic despre faptul că era vorba chiar de zece idei, de zece idei-numere.

Doctrina celor zece idei analoge numerelor și-a găsit dezvoltarea în cultura ebraică, care s-a dezvoltat în același timp. În vechea doctrină esoterică ebraică, care purta numele de *Kabbala*, se vorbea de aceste zece idei creatoare ca despre zece *Sefiroți*. Prezентăm alăturat o schemă care poartă numele de „arborele Sefirotic” (Fig.1). Numele latine folosite pentru traducerea denumirilor ebraice ale celor zece sefiroți sunt puse în paranteze. Sefiroții erau legați între ei prin 22 de linii, numite „canale”; s-a făcut o alăturare cu cele 22 de litere ale alfabetului ebraic, astfel încât arborele sefirotic avea ca ramuri literele acestui alfabet.

Totalitatea celor zece sefiroți se raporta la esența eternă a omului. Omul superior sau „ideal” dispunea de totalitatea celor zece idei. Era numit „Adam Kad-

mon", „omul din Răsărit", sau „omul din vechime", cu alte cuvinte omul de dinainte de cădere.

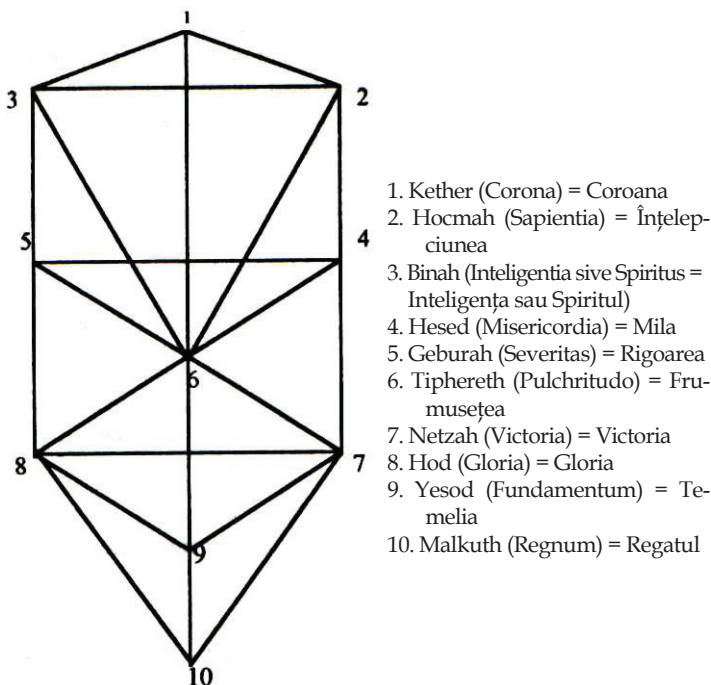

Fig. 1

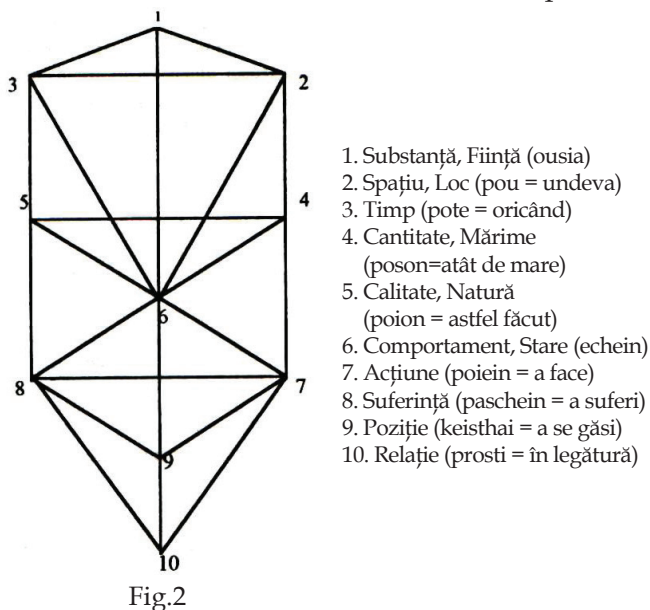
În felul acesta înțelepciunea ebraică se reunește cu înțelepciunea greacă platonică. Aristotel, celebrul elev al lui Platon, a urmat aceleași căi. El este autorul unei doctrine înrudite cu cea a sefirotimilor, numită doctrina celor zece principii sau a celor zece categorii. Într-o manieră semnificativă, Aristotel le împinge în categoriile cuvintelor. Deducțiile sale, cam superficiale, au fost adesea greșit înțelese; numele celor zece concepte fundamentale sunt dificil de tradus. Aristotel însuși nu-și clasifică categoriile, ci le enumeră într-o manieră mai degrabă incoerentă.

Cuvintele ce se folosesc fără nici o legătură definesc, unele o substanță, altele o dimensiune, o stare sau un raport, un loc sau o epocă, o situație, o acțiune, etc. (*Categorii*, cap.IV).

El nu se ocupă decât de patru categorii, expuse în ordinea următoare: substanță, dimensiune, raport, stare. El le analizează în funcție de semnificația și conținutul lor; în felul acesta deduce alte șase categorii. Această doctrină a categoriilor este considerată în prezent un rezultat al gândirii tânărului Aristotel. Unii se îndoiesc chiar de autenticitatea ei. La o vârstă mai înaintată, Aristotel va combate doctrina lui Platon despre ideile-numere, pe care el însuși o îmbrățișase în tinerețe. Și totuși în ansamblul celor zece categorii se simte ceva care trimite la cele zece idei creatoare; căci decada categoriilor poate fi ordonată într-o manieră logică, asemeni celor zece sefiroți (Fig.2).

Cuvântul ebraic *sefirot* reprezintă pluralul cuvântului *sefira*. El este compus din cinci litere: samekh, phe, iod, resh și he și, la origine, însemna „lumină”, „strălucire”. Abia în al doilea rând el capătă înțelesul de număr; cei zece sefiroți nu sunt altceva decât primele zece numere. Este semnificativă înrudirea cuvântului *sefira* cu cuvântul ebraic *sefer*, care înseamnă carte. Anumiți savanți semnalează de asemenea înrudirea lui cu termenul grecesc *sfaira* (sfera). Cuvântul *sefira* accentuează și mai mult originea luminoasă, sferică, a numerelor. El a suferit o mare transformare atunci când tezaurul cultural ebraic a fost făcut cunoscut altor popoare. Astfel, a trecut mai întâi în arabă ca *sifr*, apoi în latină ca *zephirum*, apoi în italiană ca *cifra*, și în germană ca *ziffer*. În limba franceză cuvântul *chiffre* înseamnă și astăzi scriere secretă, cheie secretă.

Noi posedăm zece cifre, zece simboluri cu ajutorul cărora se formează celelalte numere; în aceste zece cifre și în sistemul zecimal care se bazează pe ele, se re-

flectă cele mai vechi doctrine științifice. Cifrele noastre reprezintă zece principii originare care se află la baza lumii creatoare, iar calculul nostru nu e altceva decât o relație între aceste zece principii, tot așa cum procesul general al gândirii noastre este, potrivit lui Aristotel, o relație între aceste zece categorii.

Dacă cei zece sefiroți se raportează la ceea ce este mai elevat în ființa umană, la omul ideal, nu înseamnă, oare, că și primele zece numere au o profundă semnificație pentru ființa umană? În vremurile de demult nu exista nici un fel de îndoială despre strânsa legătură dintre număr și om. Relația cu numerele a fost întotdeauna considerată o activitate specific umană.

Astfel medicul arab Avicenna spunea către anul 1000 d.H.: *Bruta non numerant* („Animalele nu numără”). Că este adevărat, o dovedește faptul că nici chiar animalele cele mai inteligente nu au nici un fel de aptitudine pentru calcul. Sub acest aspect există o prăpastie de netrecut între om și animal, căci numai omul numără și calculează.

Prin urmare întreaga noastră natură umană se regăsește în primele zece numere. În felul acesta gândeau înțelepții din trecut atunci când contemplau numerele. Omul nu ar trebui să aspire să depășească cele zece principii originare corespunzătoare primelor zece numere, căci ar putea să treacă dincolo de sfera ce îi este destinată în lumea spirituală, ajungând astfel în lumea terifiantă a forțelor magiei negre. Cum exprimă Saint-Martin acest fapt? El însumează primele zece numere într-unul singur obține totalul:

$$1+2+3+4+5+6+7+8+9+10=55$$

Acest gen de adunare se numește „adunare în sensul înțelepciunii divine”. În felul acesta, numărul 55 indică limita umanității; în expresia acestui număr apare încă o dată numărul zece, sub forma a doi de cinci care se află unul lângă celălalt. Odată cu depășirea acestor regiuni umane se face trecerea la numărul 56 despre care Saint-Martin spune că „legea sa este oribilă și îngrozitoare pentru cei care trebuie să-i suporte consecințele”.

Sarcina noastră constă în a stabili că primele zece numere formează o totalitate atât de semnificativă, încât cu ele se poate deschide un cerc pentru om. Precizăm de la bun început că o astfel de problemă este atât de dificilă, încât nu poate fi vorba decât de a încerca o posibilă rezolvare. Dar înainte de a întreprinde o asemenea tentativă ar trebui să explicăm motivul care ne-a împiedicat să înțelegem adevărata esență a

numerelor, și să ne îndepărtăm atât de mult de vechea înțelepciune a numerelor ce ne-a fost transmisă. Căci în prezent noi folosim după bunul plac primele zece numere sub forma celor zece cifre, fără a avea nici un fel cunoștință despre raporturile lor cu esența noastră umană. Ne-am folosit adesea de numere și am reflectat îndelung asupra lor grație unei teorii cu adevărat remarcabile, dar nu am căutat să înțelegem ceva din ceea ce depășește legătura noastră pur logică cu numerele, chiar dacă mânuirea acestora este un act prin excelență uman.

Dar dacă lucrurile stau astfel, relația noastră cu numerele ar trebui să fie o copie a naturii noastre umane. S-ar putea spune: „Spune-mi care sunt legăturile tale cu numerele, ca să-ți spun cine ești”, așa cum a spus Fichte referindu-se la filosofie.

Numărul îl urmează pe om ca o adevărată umbră, îl însoțește în urcușurile și în coborâșurile evoluției sale. Așa cum adevărata lume a ființei umane trebuie căutată în sferele înalte, tot așa trebuie procedat și atunci când e vorba de starea originară a numărului. Chiar când se află prăbușit în străfunduri, omul păstrează capacitatea de a privi deasupra lui, și de aceea el poartă în limba greacă numele de *anthropos*, adică „cel care privește în sus”. Richard Wagner spune în opera sa *Erkenne dich Selbst* (Cunoaște-te pe tine însuși), că omul a devenit „un animal rapace care calculează”, opusul celui care „sfâșie”.

Cât privește coordonarea dintre numere și starea morală a omului, se crede în prezent că numărul și calculul formează un domeniu neutru. Calculul ar reprezenta o dispoziție pur intelectuală, dincolo de bine și de rău. Dar nu s-a gândit întotdeauna în felul acesta. Abia odată cu Aristotel s-a născut această manieră de a vedea lucrurile. Iată ce afirmă el în *Metafizica*:

În acest domeniu nu se dovedește nimic spunând că este mai bine sau mai rău... În alte domenii, chiar în meseriile manuale, cum este cea a tâmplarului sau a cizmarului, totul se consideră din punctul de vedere al binelui sau al răului. Cât despre științele matematice, ele n-au nimic de a face cu binele sau cu răul.

Atitudinea lui Aristotel devine comprehensibilă numai în măsura în care se ține seama de atitudinea lui față de maestrul său; el considera drept o sarcină de primă importanță înlocuirea conceptului platonice de numere cu un altul.

Am expus în treacăt atitudinea lui Platon față de numere, atunci când am vorbit despre dezvoltarea doctrinei sale referitoare la idei. El își expune teoria despre numere într-o cuvântare intitulată *Despre Bine* ținută în fața unui cerc restrâns de discipoli. El voia să întemeieze lumea binelui prin legarea numărului de idee. Astfel, când era vorba despre numere, Platon își înălța privirile spre înalt, le diviniza în adevăratul sens al cuvântului.

Această venerație îi displăcea lui Aristotel. El considera necesar ca oamenii să coboare cu picioarele pe pământ atunci când era vorba de numere. De aici lupta sa împotriva ideilor- numere a lui Platon, de aici dorința sa de a smulge numărul din lumea binelui, de a-l neutraliza. Așadar, pe seama lui Aristotel trebuie pus faptul că noțiunea de număr a fost exteriorizată în mod conștient, el fiind acela care a sădit sămânța conceptului de număr în sensul în care e folosit și în prezent.

Romanii au fost însă aceia care au creat și aplicat cu adevărat conceptul de număr. Este adevărat că în epoca lui Aristotel numărul a părăsit sfera morală căreia îi aparținuse, fiind plasat într-un domeniu neutru. Dar odată intrat pe mâinile omului, numărul n-a mai

păstrat multă vreme această neutralitate. Ființă morală, omul nu poate păstra timp îndelungat neutralitatea; creațiile gândului înclină spre bine sau spre rău. Este o realitate că mânăuirea numărului de către romani i-a răpit această neutralitate. În epoca împăraților, el s-a aflat într-o strânsă relație cu banii. La romani, numărul a fost întotdeauna foarte respectat. S-ar putea avea în vedere legătura lingvistică a cuvântului latin *numerus* cu termenul *numen*, care desemna divinitatea. Acești doi termeni se asociază și cu un al treilea, *nummus*, care înseamnă monedă. Romanii se serveau de număr mai ales când era vorba de bani, de monezi. Același lucru s-a produs pentru număr și monedă în limba germană, în care mânăuirea monezilor este desemnată printr-un termen derivat din cuvântul număr².

Împărații romani au jucat un rol special în această dezvoltare. Ei au reușit să obțină inițierea în secretele Misteriilor fără să fi urmat în prealabil calea purificării. Prelevându-se apoi de funcția lor de *pontifex maximus*, de preoți supremi, ei au cerut adorarea divină a propriei lor persoane. Acest fapt a avut ca rezultat demonizarea cultelor Misterelor. Banul și numărul au intrat în declin; monedele au purtat de atunci încolo efigia zeului-Cezar. Cele trei substanțe desemnate de cuvintele *numen*, *numerus* și *nummus*, au fost împinse la un nivel inferior. Cultul divinității a fost înlocuit de cultul lui Mammon. Ceea ce până atunci fusese binecuvântare a devenit opusul său și s-a transformat în nenorocire. Cultul banului reprezintă, în ciuda dezvoltării creștinismului, aspectul cultural al timpurilor moderne și acest lucru i-a inspirat lui Wagner expresia de „animal feroce care calculează”. El a spus același lucru despre creștinismul din vremea sa:

² În germană: *zahlen* = a plăti; *Zahl* = număr.(N.t.)

Un creștinism care s-a împăcat cu cruzimea și cu violența tuturor puterilor lumii, mergând de la animalul feroce care sfâșie la cel care calculează, trebuia să îndure o nenorocire din partea dușmanului său, datorită inteligenței și vicleniei celui din urmă. Iată de ce nu ne putem aștepta la un mare bine care să vină din partea autorităților laice sau religioase.

În același text, dușmanul creștinismului este numit „dominatorul-fantomă”, care prin inteligență și viclenie provoacă o mulțime de nenorociri; el i-a reprezentat în opera sa, *Inelul Nibelungilor*, sub numele de Alberich:

Inelul fatal al Nibelungului, asemenea unei pungi de bani, trebuia să desăvârșească îngrozitorul chip al fantomei, dominatoarea lumii.